

VÄNRIKKI STOOLIN TUPA

Opastuskäsikirjoitus

Opastuskäsikirjoituksen sisältö

Johdanto opastuskäsikirjoitukseen.....	1
Kurun ulkomuseo	2
Vänrikki Stoolin tuvan vaiheet ja merkitys	3
Vänrikki Polvianderin elämänvaiheita	4
Entisajan elämää Kurussa ja Hainarin sotilasvirkatalossa.....	7
<i>Vänrikki Stoolin tarinat</i> -teos	10
Runojen esittely opastetulla museokierroksella	10
Totta vai tarua? <i>Vänrikki Stoolin tarinoiden</i> Kuru-viittauksia	11
Alkuperäisteos <i>Fänrik Ståls sägner</i> sekä kielipolitiikka Suomessa	11
<i>Vänrikki Stoolin tarinoiden</i> kuvittajia	12
Opastettu kierros: esikoululaiset ja 1.–3. luokkalaiset	14
Opastettu kierros: 4–6. luokkalaiset	14
Opastettu kierros: yläkoululaiset ja lukiolaiset.....	15
Vänrikki Stoolin tuvan museoesineistöä.....	17
Lähteet	18
Kuvia.....	19

Johdanto opastuskäsikirjoitukseen

Vänrikki Stoolin tuvan opastuskäsikirjoitukseen on koottu eri lähteistä tietoja Kurun ulkomuseon alueella sijaitsevasta Vänrikki Stoolin tuvasta sekä kansallisrunoilija J. L. Runebergin *Vänrikki Stoolin tarinat* -teoksesta. Lisäksi opastuskäsikirjoituksessa annetaan vinkkejä keskustelunaiheista ja kysymyksistä, joita voidaan käsitellä koululaisten kanssa opastetuilla museokierroksilla. Opastuskäsikirjoituksen loppuun on koottu ehdotuksia opastusrungoista esikouluikäisille, ala- ja yläkoululaisille ja lukiolaisille. Opastuskäsikirjoituksen tekstin yhteyteen on liitetty ***merkinnällä** esimerkkejä esineistä ja kuvista, joilla voidaan elävöittää opastusta.

Vänrikki Stoolin tuvan opastuskäsikirjoitus on toteutettu vuonna 2018, kun kansallisrunoilija J. L. Runebergin *Vänrikki Stoolin tarinoiden* ensimmäisen osan julkaisemisesta tuli kuluneeksi 170 vuotta. Opastuskäsikirjoituksen teki FM Tuija Visuri osana Pirkanmaan maakuntamuseon koordinoimaa Seutumuseomallin kokeilua (2017–2019).

Kurun ulkomuseo

Kurun kotiseutuyhdistys perusti Kurun ulkomuseon 1960-luvulla. Ulkomuseon tarkoituksena on tutustuttaa kävijöitä entisajan elämään sekä säilyttää rakennuksia, esineistöä ja perimätietoa tuleville sukupolville. Ulkomuseon rakennukset on siirretty ulkomuseoalueelle alkuperäisiltä paikoiltaan.

Kurun ulkomuseon kohteita ovat Vänrikki Stoolin tupa, 1810-luvulla rakennettu luhtiaitta, kaksi riima-aittaa, joista toinen on 1600-luvun loppupuolelta ja toinen vuodelta 1737, 1920-luvulla rakennettu savusauna sekä 1800-luvun alussa rakennettu jalkamyly.

Lisäksi Kurun vanhalla hautausmaalla on vänrikki Karl Gustaf Polvianderin ja hänen poikansa Gustav Mauritsin haudat. Kurun kirkon yhteydessä on Hirvenhiihtäjät-patsas, joka liittyy Runebergin kirjoittamaan *Hirvenhiihtäjät*-teokseen (ruots. *Elgskyttarne*, 1832).

Vinkkejä: Miettikää, miksi Kurun ulkomuseo perustettiin ja miksi juuri nämä rakennukset valittiin siirrettäviksi alueelle.

Mitä kaikkea museoon voidaan kerätä ja tallentaa? Miksi niitä tallennetaan?

Miksi museossa pitää käyttäytyä rauhallisesti eikä esineisiin saa koskea?

Miten rakennuksia on saatu siirrettyä paikasta toiseen?

Vänrikki Stoolin tuvan vaiheet ja merkitys

Vänrikki Stoolin tupa on merkittävä museo, koska siinä asunutta vänrikki Karl Gustaf Polvianderia pidetään kansallisrunoilija J. L. Runebergin luoman kuvitteellisen hahmon, vänrikki Stoolin, esikuvana. Tupa sijaitsi alun perin Kurun Hainarissa, noin kaksi kilometriä Kurun ulkomuseon alueelta Niemenkylän suuntaan. 1750-luvulla rakennettu tupa oli Porin Rykmentin sotilasvirkatalo, kun Polviander nimitettiin nuorena miehenä sotilasvirkataloon majoittajaksi eli furiiriksi. Polviander asui tuvassa perheineen kuolemaansa asti.

Vänrikki Stoolin tupa on merkittävä museo myös siksi, että kansallisrunoilija J. L. Runebergin kerrotaan vierailleen siellä Polvianderin luona. Runeberg ja Polviander olivat tutustuneet toisiinsa Ruoveden Ritoniemessä, jossa Runeberg toimi kotiopettajana. Runeberg vieraili Kurussa erityisesti 1830-luvulla. Polviander otti hänet mukaansa metsästämään ja kalastamaan ja Runeberg kuunteli kiinnostuneena Polvianderin muistoja ja tarinoita Suomen sodasta, johon Polviander oli osallistunut Porin Rykmentin lipunkantajana. Runebergin kerrotaan saaneen vaikutteita näistä tarinoista ja Kurun maisemista myös muihin teoksiinsa, etenkin *Hirvenhiihtäjät*-teokseen.

Polvianderin kuoleman jälkeen vanha sotilasvirkatalo jäi vuosiksi vuokralle, kunnes se siirrettiin Turun linnan yhteyteen perustetun ulkomuseon alueelle vuonna 1903. Rakennuksen haluttiin säilyvän ja kertovan mahdollisimman monille Polvianderin ja Runebergin yhteisistä tarinahetkistä. Koko rakennuksen siirto Turkuun olisi ollut kallista, joten vain rakennuksen toisen päädyn kaksi huonetta (sali ja salikamari) siirrettiin Turkuun. Näissä huoneissa Polviander enimmäkseen asui ja näistä huoneista myös nykyinen Vänrikki Stoolin tupa muodostuu.

****Kuva Vänrikki Stoolin tuvasta Turun linnan ulkopuolelta.***

****Käsinmaalattu metallikyltti on ajalta, jolloin Vänrikki Stoolin tupa sijaitsi Turussa.***

1960-luvulla myös Kuruun haluttiin perustaa ulkomuseo, jossa kurulaiset pääsisivät tutustumaan entisajan elämään. Tuolloin pidettiin tärkeänä, että myös Vänrikki Stoolin tupa saataisiin alueelle. Kurun kotiseutuyhdistyksen pyyntöön suostuttiin ja rakennus kuljetettiin kahtena autokuljetuksena Kuruun, jossa se koottiin uudelleen hirsi kerrallaan. Museon vihkiäisjuhlaa vietettiin Kurussa 5.–6.8.1961.

Vänrikki Stoolin tuvan museoesineistä osa on alkuperäisiä, ja ne ovat vänrikki Polvianderin sukulaisten lahjoittamia. Tuvan sisustusta on täydennetty muulla museoesineistöllä.

****Alkuperäisiä esineitä mm. kustavilaistyylinen sohva, Polvianderin tekemä morsiustuoli ("fänriks stol"), kiikkutuoli, astiasto, vohveliraudat***

Vänrikki Polvianderin elämänvaiheita

Karl Gustaf Polviander (1788–1876) syntyi Mouhijärven pappilassa vuonna 1788. Polvianderin isä oli pappi ja perheessä puhuttiin suomea ja ruotsia. Polviander oli 9-vuotias, kun perhe muutti Mouhijärveltä Ruoveden pappilaan, jossa Isak-isä työskenteli Kurun kappalaisena. Pappilat olivat maaseudun säätyläiselämän keskipisteitä ja siellä järjestettiin tärkeimmille yhteisön jäsenille seurapiirikutsuja. Pappilassa kävi paljon vieraita ja Karl Gustaf oppi jo pienenä vieraanvaraiseksi, ystävälliseksi ja huumorintajuiseksi. Lapsena Polviander luki usein Raamattua ja oli kiinnostunut erityisesti siinä olevista taistelukuvauksista. Kerrotaankin, että ne saivat pikkupojan innostumaan isänmaan puolustamisesta.

***Raamattu**

****Puinen kaappi, jonka oveen on maalattu kaunis liljakoristelu. Polviander sai kaapin isältään: kaapin alaosassa on isän nimi ja syntymävuosi Polviander Isak Emanuel Mouhijärvi 18.15/2. 48.¹***

Polviander lähti Turun Akatemiaan opiskelemaan papiksi. Hänet kuitenkin erotettiin koulusta huonon käytöksen takia. Tämä ei nuorta miestä huolettanut, vaan hän siirtyi armeijan palvelukseen. Polviander oli vain 16-vuotias, kun hänet 26.4.1804 nimitettiin Ruotsin Kuninkaalliseen Porin Rykmenttiin, Ruoveden komppaniaan, majoittajaksi ja hän muutti Kurun sotilasvirkataloon² Hainariin. Majoittajana hänen tehtävänä oli huolehtia talosta sekä siellä yöpyvistä sotilaista ja näiden varusteista.

***Kuvat Suomen sodan aikaisista univormuista**

Polviander ylennettiin pian lipunkantajaksi ja hän pääsi kantamaan Porin Rykmentin lippua sotajoukkojen etunenässä, kun Suomen sota syttyi Venäjän ja Ruotsin välille vuonna 1808.³ Hän haavoittui taisteluissa pari kertaa (ruhjevamma tykinkuulasta teki vasemman korvan kuuroksi ja polveen osuneen luodin takia hän ontui hieman). Polviander oli mukana taisteluissa Kuuskoskella, Siikajoella, Uusikaarlepyyssä, Lapualla, Kauhajoella, Lapväärtissä, Juuttaalla ja Oravaisissa.

¹ Koristemaalauksilla sisustettiin maalaistaloja ja ne yleistyivät huonekaluissa 1700–1800-luvuilla. Talonpoikaisten esineiden koristemaalaukset ovat suurelta osin käsityöläismaalareiden tekemiä.

² Sotilasvirkataloja kutsuttiin myös puustelleiksi. Niitä perustettiin 1600-luvulta lähtien. Niillä varmistettiin se, että sotilaat saatiin nopeasti liikekannalle sodan syttyessä.

³ Lipulla on aina ollut oma erityinen merkityksensä sotaväen joukko-osastoille. Porin Rykmentin aikana **lipulla merkittiin taistelussa joukon ryhmityksen etureunaa ja joukkojen liikesuuntaa**. Nykyisin lippu on joukko-osaston tärkein tunnus ja se on esillä vain erittäin juhlallisissa tilaisuuksissa. Sillä on merkitystä myös tärkeänä **yhteenkuuluvuutta lisäävänä tekijänä**. Lipunkantajan tehtävä on aina ollut kunniatehtävä, joka voidaan uskoa vain parhaille sotilaille. Kuninkaallisen Porin Rykmentin lipunkantajalta vaadittiin lisäksi erityistä urhoollisuutta ja rohkeutta keskellä taistelukenttää.

Ruotsi hävisi sodan vuonna 1809 ja Polviander koki antautumisen hyvin raskaaksi. Hän uhkasi ennemmin repiä ylpeänä kantamansa lipun kuin luovuttaa sen voittajalle. Hän kuitenkin luovutti lipun, kun muutkin lipunkantajat tekivät niin. Sodan jälkeen Polviander sai vänrikin arvon. Vänrikki-sana juontuu saksan kielestä (Fähnrich eli lipunkantaja). Sodan päättyessä vuonna 1809 Suomi oli kokonaan miehitettyä. Suomi oli ollut osa Ruotsin kuningaskuntaa, mutta Suomen sodan myötä Suomesta tulikin autonominen osa Venäjän keisarikuntaa eli Suomen suuriruhtinaskunta. Suomen sotavoimat lakkautettiin ja Polviander joutui luopumaan työstään. Hän sai kuitenkin pitää virkatalonsa Venäjän keisarin armosta. *Vänrikki Stoolin tarinoiden* ensimmäisen osan *Vänrikki Stool* -runossa oleva maininta voi liittyä tähän: ”Stool, hän söi armoleipää vain.” tai ”Kylläisenä päivät aloin, vanhus eli armopaloin.” (Riippuen suomennoksesta.)

***Kuva Porin Rykmentin lipusta: Lipun sininen taivas symboloi taivasta ja keltainen peltoja.**

Näiden keskellä oli sapelia pitävä kruunupäinen Porin Karhu. (Kuva Tuulikki Sillanpää-Janssenin teoksessa *Vänrikin tarina. Karl Gustav Polviander Porin Rykmentin lipunkantaja*, s. 66)

***Kuva Porin rykmentin kokardista ja keltaisesta sulasta**

***Kuvat sotilaiden univormuista**

***Sotakirstu:** Polviander käytti Suomen sodassa hylkeennahalla päällystettyä sotakirstua, jossa hän kuljetti mukanaan esim. eväitä ja Katekismusta. Kirstu oli myös Polvianderin pojan, Gustav Mauritsin, käytössä Krimin sodassa. Tällaisia kirstuja oli vain korkea-arvoisilla sotilailla. Sotakirstun materiaalina käytetty hylkeennahka suojaa hyvin kosteudelta ja on hyvä esimerkki siitä, miten luonnonantimia hyödynnettiin. Hylkeitä on perinteisesti pyydetty talvisin etenkin merialueilla. Tämä kirstu on luultavasti ostotavaraa.

Kerrotaan, että vänrikki Polviander säilytti hyvän ryhdin ja komeutensa vanhuudenpäiviin asti. Hän oli kookas ja yli 180 cm pitkä. Polviander kuoli vuonna 1876. Kuollessaan hän oli 88-vuotias ja viimeinen Suomen sodan veteraani. Hänet haudattiin Kurun hautausmaalle (nyk. vanha hautausmaa). Hautajaiset olivat iso tapahtuma ja siitä kirjoitettiin lehdissä. Polviander oli halunnut yksinkertaisen muistokiven, ja sen hän oli valinnut ennen kuolemaansa Ämmänsillan mäestä. Hautaa ympäröi neljä Suomen sodan aikaista kanuunanputkea, jotka on yhdistetty toisiinsa raskailla rautaketjuilla.

***Polvianderin vanhuudenkuva ja kopio Ilmari Wirkkalan tekemästä muotokuvasta.**

***Kuva Polvianderin haudasta.**

Karl Gustaf Polviander oli kaksi kertaa naimisissa. Ensimmäisen vaimon, Julianan, kanssa Polviander sai kuusi lasta, mutta Juliana kuoli viimeiseen synnytykseen. Toisen vaimon, Anna-Kaisan, kanssa Vänrikki sai yksitoista lasta, joista neljä kuoli pienenä. Lapsikuolleisuuteen saattoivat vaikuttaa monipuolisen ravinnon tai lääkkeiden huono saatavuus. Lapset osallistuivat talon töihin ja isommat sisarukset vahtivat usein pienempiä sisaruksia kun lapsia oli paljon. Ensimmäinen lapsi syntyi 1814 ja viimeinen 1852 eli ikäeroa heillä oli 38 vuotta.

***Lasten tuudituksessa käytetty kehto on koristeltu sydänkuviain.**

***Polvianderin lasten elinvuodet ja ammatit.**

- Karl Polviander (1814–1891), Huittisten lukkari
- Gustav Maurits Polviander (1819–1888), alikapteeni
- Karolina Sofia Thurman (1822–1881), aviomies räätäli Anders Thurman
- Mathilda Eleonora Schmidt (1824–1902), aviomies sahankirjuri Karl Schmidt
- Elis Aleksander Polviander (1826–1916), tilanhoitaja
- Lovisa Augusta Forsström (1829–1918), aviomies postimestari Gustaf Adolf Forsström
- Amanda Charlotta Polviander (1832–1914), aviomies Kustaa Kauppila, myöh. Polviander
 - Amanda ja Kustaa vuokrasivat Hainarin virkatalon vänrikki Polvianderilta ja alkoivat viljellä maata tämän puolesta. Kustaa sai talon mukaan uuden sukunimen, Polviander. Amanda on haudattu Lapuan hautausmaalle ja hänen hautakiveensä on kirjoitettu ”Wänrikki Stoolin tytär”
- Edla Wilhelmina Helin (1834–1919), aviomies Finlaysonin tehtaan työmies Josua Helin
- Berndt (1835–1910) ratsutilan isäntä
- Emilia Katarina Polviander (1837–1839)
- Selma Zunilla Polviander (1839–1851)
- Hilma Adolfina Siukonen (1843–1916), aviomies pitäjänräätäli Josua Siukonen
- Alfred Polviander (1845–1851)
- Emanuel Ferdinand Polviander (1847–1912), opettaja
- Frans Oskar Polviander (1849–1853)
- Ivar Edvin Polviander (1852–1888), kiertokoulun opettaja

Vinkkejä: Kuvitelkaa, miten suuri perhe mahtui asumaan Hainarin sotilasvirkatalossa ja muistuta, että rakennuksesta siirrettiin vain osa museoalueelle. Pohtikaa yhdessä, mitä eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia löydätte 1800-luvun asumismuodon ja nykyasumisen väliltä.

Minkälaisissa ammateissa ihmiset työskentelivät entisaikaan Kurussa ja Ylöjärvellä? Entä tänä päivänä tai tulevaisuudessa?

Lähteissä ei kerrota Polvianderin tyttärien ammatteja varmaankaan siksi, että tuohon aikaan naiset eivät juuri työskennelleet kodin ulkopuolella. Naisen elämä määräytyi usein miehen ammatin perusteella. Pohtikaa, mitkä olivat naisten töitä kotona ja kodin ulkopuolella 1800-luvulla, entä nykyään?

Entisajan elämää Kurussa ja Hainarin sotilasvirkatalossa

Ruokaperinne Kurussa

Perinteinen maatalous oli Kurussa **omavaraistaloutta** eli lähes kaikki tarvittavat tuotteet kasvatettiin tai tehtiin itse. **Ruisleipä** oli kenties tärkein osa ruokaperinnettä. ”Parasta puuttuu, kun leipä puuttuu”, kuului Kurussa käytetty sanonta. Kuru kuului länsisuomalaiseen kovan leivän alueeseen, jossa ruisleipää tehtiin vain kahdesti vuodessa, syksyllä ja keväällä. Naiset saattoivat leipoa päiväkausia reikäleipiä, jotka pantiin vartaisiin ja ripustettiin pirtin kattoon kuivumaan. Kun leivät olivat kovettuneet, ne vietiin aittaan. Leivät kuivuivat ja kovettuivat vartaisissa niin, että ne kestivät säilömistä kuukausikaupalla. **Karjatalouden** suosio kasvoi Kurussa 1800-luvun lopulta alkaen eli sen jälkeen lihan ja varsinkin maitotuotteiden merkitys kasvoi osana ruokaperinnettä. Kurussa syötiin lisäksi erityisesti **kalaa** ja riistaeläimiä, etenkin **metsälintuja**.

**Vohveliraudat: Valetuilla rautaisilla vohveliraudoilla paistettiin hiilloksella vohveleita. Kerrotaan, että näillä valmistettiin myös Runebergille vohveleita. Polviander on tuonut vohveliraudat todennäköisesti Suomen sodan sotasaaliina. Paistopinnassa koristeena oleva Venäjän Romanovien tunnus, kaksipäinen kotka, kertoo niiden olevan Venäjällä valmistetut. Venäjän kaksipäinen kotka oli Venäjän vaakunassa aina vuoteen 1917 asti.*

**Astiasto: Esko Eklund (5. polven Polviander) on lahjoittanut ruokailukaluston (kannellinen soppamalja, lautaset ja soppakauha), joka on alun perin ollut Polvianderin perheen käytössä.*

**Vänrikki Stoolin tuvassa on kaksi uunia. Varsinaista keittiötä tuvassa ei siis ole. Täytyy muistaa, että rakennus on aikoinaan jaettu osiin ja vain nämä kaksi huonetta on siirretty museorakennukseksi.*

Vinkkejä: Mistä ja miten ruoka hankittiin entisaikaan? Miten ruoka valmistettiin? Mitä entisaikaan syötiin (leipä, kala, riista, peruna, vasta myöhemmin maitotuotteet ja liha)? Miten ruoka saatiin säilymään (kuivattu leipä, suolattu kala)?

Perinteisiä elinkeinoja Kurussa

Perinteinen maatalous ja viljanviljely olivat vänrikki Polvianderin elinaikana Kurun tärkeimpiä elinkeinoja. **Metsästys** oli kurulaisille aikoinaan tärkeä elinkeino, mutta 1800-luvulla siitä tuli vähitellen maatalouden sivuelinkeino. Kurun erämaissa liikkui 1820-luvulla vielä niin paljon riistaeläimiä, että J. L. Runeberg nimitti seutua *Hirvenhihtäjät* -teoksessaan ”lintuisaksi kappeliksi”. Riistakanta kuitenkin hupeni nopeasti ja pedot ja turkiseläimet kävivät harvinaisiksi. Metsälinnut sen sijaan olivat merkittävä ruuan- ja lisätulojen lähde vielä 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. **Kalastuksen** merkitys itsenäisenä elinkeinona oli vähentynyt Kurussa jo 1700-luvulta

lähtien eikä kovin moni kalastanut enää ammatikseen. Kurulaiset kuitenkin kalastivat mielellään ja söivät kalaa. Perinteiseen tapaan kaloja varastoitiin talven varalle. Kalaa suolattiin nelikko- ja pyttykaupalla. Nuotta oli Kurussa käytetyistä pyydyksistä antoisin ja muikku kaloista tärkein.

Vänrikki Polviander piti kalastuksesta ja metsästyksestä. Hän kävi metsällä varsinkin entisten Suomen sodan aikaisten sotatovereidensa kanssa. Myös Runeberg lähti usein Polvianderin kanssa metsälle tai kalaan, kun oli vierailulla Kurussa. Vänrikki Stoolin tuvalla on aiemmin voitu esitellä vänrikin käyttämiä metsästykseseiteitä.

Käsityöt

Ennen suurin osa tarvittavista työkaluista ja muista käyttöesineistä tehtiin ja korjattiin itse. Tuvassa tehtiin monenlaisia käsitöitä. Naiset kehräsivät lankaa esim. villasta, vyyhdittivät lankaa, ompelivat ja kutoivat.

****Tuvan rukki ja itselaskeva lankavyyhdittäjä olivat ahkerassa käytössä.***

Työkaluja ja esimerkiksi kalaverkkoja (työvälineinä käpy, kalvain, verkkotooli) korjailtiin itse usein iltaisin, kun päivän työt oli saatu tehtyä. Vänrikki Polviander oli taitava valmistamaan pieniä rautaesineitä, puukkoja, saksia, pyssynlukkoja ja keritsimiä. Hän teki myös puutöitä, kuten sukkuloita, koristeltuja lippaita ja ongenvapoja. Sotilasvirkatalon yhteydessä Hainarissa oli pieni pajarakennus, jossa pystyi tekemään sepän töitä.

****Polvianderin tekemä käsityörasia tytär Lovisalle oli kihlajaislahja vuonna 1847.***

****Polvianderin tekemä tuoli, 'fänriks stol':*** Runebergin käyttämän Vänrikki Stool -nimen alkuperänä on pidetty joskus myös Polvianderin tekemää tuolia. Tuoli oli morsiuslahja⁴ vaimo Anna-Kaisalle. Kapea tuoli on kauniilla puuleikkauksilla koristeltu. Anna-Kaisa esitteli tuoliaan ylpeänä vierailijoille. Tuoli oli pelkkänä koristeena, eikä kukaan saanut siinä istua. Myös Runebergin kerrotaan ihastelleen tuolia ja ihmetelleen miksi näin kauniissa tuolissa ei saanut istua. Siihen Anna-Kaisa vastasi iloisesti ruotsiksi: ”No siksi kun se on fänriks stol!”

Vinkkejä: Arvuutelkaa, mitä tuvan esineitä vänrikki Polviander on saattanut tehdä itse (Anna-Kaisan tuoli, Lovisan kannellinen käsityörasia, kiikkutuoli)? Mitä taitoja niiden tekeminen vaati (veistotaito, sepäntaidot, koristemaalaus)? Mitä materiaaleja käytettiin käsitöiden tekemiseen (puu, metallit, villa, pellava, nahka, turkikset jne.)? Pohtikaa, voisiko Vänrikki Stool -nimi viitata Polvianderin tekemiin sepäntöihin (stål, ruots. = teräs) tai vänrikin tekemään morsiuustuoliin.

⁴ Polvianderin tekemä tuoli edustaa morsiuslahjaperinnettä. Tapana oli, että sulhanen pyrki tekemään tyttöön vaikutuksen itse tekemillään käsitöillä. Hyvin yleinen morsiuslahja oli rukiinlapa, joita koristeltiin huikean hienoksi.

Lukutaito ja koulunkäynti

Lapset pääsivät Kurussa kouluun, kun kiertokoulu aloitettiin 1875. Oppiaineita olivat aluksi tavaaminen, sisäluku ja luetun ymmärtäminen. Lukemaan oppimisen jälkeen opeteltiin kirjoitusta, laskentoa, uskontoa, maantietoa, luonnontietoa, historiaa ja isänmaallisia lauluja. Keihäslahden kansakoulu perustettiin Kuruun vuonna 1881. Vänrikki Polvianderin poika Gustaf Ivar toimi Kurussa opettajana. Hän oli pidetty opettaja ja kun hän kuoli vuonna 1888, häntä muisteltiin sanomalehdessä opettajana, joka sai ”lempeydellään lasten ja koko seurakunnan suosion”. Rikkaammissa perheissä voitiin palkata kotiopettaja. Myös J. L. Runeberg työskenteli nuoruudessaan kotiopettajana.

Kirkkolaisissa (1686) säädettiin, että vanhempien piti opettaa lapsilleen kristinuskoa ja lukkarin tehtävänä oli opettaa lukemaan. Kirkko antoi Suomessa alkuopetusta ja sen ansiosta lukutaito yleisty. Ripillepääsyn edellytyksenä oli kristinopin tunteminen ja lukutaidon hallitseminen. Näitä taitoja testattiin lukukinkereillä.

Vinkkejä: Pohtikaa yhdessä, millaista lasten elämä oli entisaikaan. Mitä harrastuksia lapsilla oli? Mitä leikkejä leikittiin? Minkälaista koulunkäynti oli (kaikilla ei kirjoja jne.)?

Vänrikki Stoolin tarinat -teos

Vänrikki Stoolin tarinat on kaksiosainen runoteos, jonka ensimmäinen osa julkaistiin vuonna 1848 ja toinen osa vuonna 1860. Teoksen kirjoitti Suomen kansallisrunoilija Johan Ludvig Runeberg (1804–1877) ja se on hänen merkittävin teoksensa. Teos on valtakunnallisesti merkittävä ja siksi myös Vänrikki Stoolin tupa kiinnostaa museokävijöitä. *Vänrikki Stoolin tarinat* oli pitkään pakollinen luettava teos kouluissa. *Vänrikki Stoolin tarinoissa* kuvataan vuosina 1808–1809 käytyä Suomen sota, sen sankareita ja eri osapuolia. Suomen sota oli Ruotsin ja Venäjän välinen sota, joka käytiin Suomen maaperällä. Ennen sota Suomi oli osa Ruotsia, mutta sodan seurauksena Venäjä miehitti Suomen. Runeberg onnistui kuitenkin kirjoittamaan *Vänrikki Stoolin tarinat* niin, että se herätti suomalaisissa kansallisyhpeyttä ja toivon itsenäistymisestä.

Runojen esittely opastetulla museokierroksella

Vänrikki Stoolin tuvan opastetun kierroksen kannalta tärkeimmät runot Vänrikki Stoolin tarinoissa ovat ensimmäisen osan (1848) *Maamme* (ruots. *Vårt land*) ja *Vänrikki Stool* (ruots. *Fänrik Stål*). *Vänrikki Stoolin tarinoiden* ensimmäisen osan aloittaa *Maamme*-runo, johon pian tehtiin sävellykset ja josta tuli myöhemmin Suomen kansallislaulu. Runo kertoo, miten Suomen rajojen sisällä asuu kansa, joka on käynyt sotia ja kärsinyt vainoa. Se on kamppailut hallaa ja nälkää ja tauteja vastaan, mutta ei köyhyydestä huolimatta vaihtaisi maataan mihinkään muuhun. Runossa muotoiltiin suomalaisen kansallisuusaatteen tärkein päämäärä: oman maan ja kansan määrittely. Runo syytti isänmaallisen innostuksen.

Vinkki: Lue *Maamme*-runo ääneen (esim. Juhani Lindholmin tekemä käännös, joka poikkeaa hieman kansallislaulun versiosta) ja kysy tunnistaako joku runon. Voit kertoa, että *Vänrikki Stoolin tarinat* julkaistiin ruotsinkielisenä ja siitä on tehty useita käännöksiä.

Vinkki: Referoi *Vänrikki Stool* -runoa ja kerro, että Runeberg saattaa viitata runossa itseensä ylioppilaana ja vänrikki Polvianderiin vanhana miehenä.

Esimerkki: Vänrikki Stool -runossa kerrotaan, kuinka nuori ylioppilas, joka työskentelee kotiopettajana, asuu samassa mökissä vanhan vänrikin kanssa. Ylioppilas ei kunnioita vanhusta vaan tekee tälle kiusaa erilaisilla piloilla (esim. väärää solmuja kalaverkkoon, joita vanhus joutuu korjailemaan). Talvisena tylsänä päivänä ylioppilas tarttuu kirjaan, joka kertoo Suomen sodasta. Kirjan luettuaan ylioppilas innostuu siitä, miten vanhat sotaveteraanit aikoinaan puolustivat henkensä edestä isänmaata. Hän kysyy vänrikiltä, osaisiko tämä kertoa lisää sota-ajosta. Vänrikki sanoo: ”Mikäs siinä, enpä kiellä, olinhan myös itse siellä.” Ylioppilaan kunnioitus vänrikkiä kohtaan kasvaa ja runon kertoja toteaa runossa: ”Vanhus kasvoi kuninkaaksi, minä ylioppilaaksi.” (Käytetty Juhani Lindholmin suomennosta.)

***Kuva Albert Edelfeltin Vänrikki Stoolin tarinain kuvitusta -teoksesta (1898–1900), ks. kuvaliite.**

Totta vai tarua? *Vänrikki Stoolin tarinoiden* Kuru-viittauksia

Vänrikki Stoolin tarinoissa ja myös muissa J. L. Runebergin teoksissa vilahtelee mainintoja Kurusta. Kerrotaankin, että Runeberg olisi saanut Polvianderin kertomuksista aineistoa teoksiinsa. Runeberg on maininnut eräässä kirjeessään, että *Vänrikki Stoolin tarinoita* tehdessään hän on käyttänyt lähteenä silloista historiallista kirjallisuutta (etenkin Montgomeryn historiikka), mutta myös vanhojen sotaveteraanien suusanallisia kertomuksia. Hän ei kuitenkaan halunnut suoraan paljastaa lähteitään. Runeberg kirjoitti fiktiivistä kaunokirjallisuutta eikä pyrkinyt todenmukaiseen historiantutkimukseen. Voidaankin ajatella, että *Vänrikki Stoolin tarinoiden* runojen taustalla on eri henkilöiden kertomuksia, mutta Runeberg on muokannut niistä teoksen kokonaisuuteen sopivia runoja.

Runeberg ihastui Hainarin sotilasvirkatalolta Näsijärven Kurunlahdelle avautuviin maisemiin. Hän kuvaili Kurun maisemia aution ihaniksi, missä luonto korkeine vaaroinen ja syvine laaksoineen melkein koskemattomana avautui hänen ihailtavakseen. Metsät olivat tuuheita ja tiheitä ja niiden keskellä kimmelsi Näsijärvi jokineen ja lahtineen. Tämä keihäsmäisen pitkä ja kapea lahti ”kuru” onkin antanut nimensä koko seudulle.

*Monet tähdet mieluisasti
tuikkii takaa vuosien;
mielessäni sinne asti
vieläkin nyt palailen.
Kenet saisin seurakseni
Näsijärven matkalleni?*

Vänrikki Stål (suom. Juhani Lindholm)

Vinkkejä: Keskustelkaa *Vänrikki Stoolin tarinoiden* ja *Vänrikki Stoolin* tuvan merkityksestä Kurussa ja Suomessa.
Ks. myös ”Käsityöt” (s. 8) ja Polvianderin tekemään morsiuustuoliin liittyvä tarina. Olisiko Runeberg keksinyt vänrikki Stoolin nimen Anna-Kaisa Polvianderin lausahduksesta ”fänriks stol”?
Pohtikaa fiktiivisen kaunokirjallisuuden ja objektiivisen historiantutkimuksen eroja.
Miten menneisyyttä voidaan tutkia (asiakirjat, kirjeet, perimätieto, esineet, rakennukset jne.)?

Alkuperäisteos *Fänrik Ståls sägner* sekä kielipolitiikka Suomessa

Vänrikki Stoolin tarinoiden molemmat osat on julkaistu alun perin ruotsiksi ja niistä on tehty useita suomennoksia. Yksittäisiä runoja suomennettiin jo pian ilmestymisen jälkeen. Teosten

tunnetuimpia suomentajia ovat Paavo Cajander ja Otto Manninen, ja 2000-luvulla uusia suomennoksia ovat tehneet Juhani Lindholm ja Teivas Oksala.

1800-luvulla Suomi oli kaksikielinen, mutta sivistyneistö Suomessa oli ruotsinkielistä. Vaikka Suomesta tuli Suomen sodan seurauksena osa Venäjän keisarikuntaa, oli ruotsi kuitenkin yhä virallinen kieli. Suomi nousi ruotsin kielen rinnalle vasta 1900-luvun alussa. Elias Lönnrotin suomenkielinen *Kalevala* (ns. *Uusi Kalevala*; *Vanha Kalevala* oli julkaistu jo 1835) julkaistiin 1849, vain vuosi *Vänrikki Stoolin tarinoiden* ensimmäisen osan ilmestymisen jälkeen. *Kalevalan* myötä suomen kieltä ja kulttuuria alettiin pitää merkityksellisenä ja Suomessa alkoi viritä ajatus siitä, että suomenkielistä kirjallisuutta on pyrittävä edistämään kansan sivistystason kohottamiseksi ja kansallishengen kehittämiseksi. Vuonna 1841 suomen kieli otettiin ensimmäisen kerran oppiaineeksi kouluihin.

J. L. Runeberg oli syntynyt ruotsinkieliseen perheeseen Pietarsaareissa. Vänrikki Polviander puolestaan oli kaksikielinen. Hän oppi suomen ja ruotsin lapsuudenkodissaan, koska suvussa oli monessa polvessa pappeja, joiden piti hallita molemmat kielet.

****Suomenkielisen (1887) ja ruotsinkielisen (1883) Vänrikki Stoolin tarinat on kuvittanut ruotsalainen August Malmström. Kustantamo G. W. Edlund on julkaissut ne 1880-luvulla.***

Vinkkejä: Keskustelkaa siitä, miksi *Vänrikki Stoolin tarinat* julkaistiin ruotsinkielisenä. Miksi ruotsin kieltä käytettiin 1800-luvulla virallisissa yhteyksissä enemmän kuin suomen kieltä? Miksi esimerkiksi pappien piti osata sekä suomea että ruotsia? Miten ruotsin kieli näkyy ja kuuluu Kurussa ja Ylöjärvellä nykyään, entä yleensä Suomessa? Mitä kieliä koulussa opiskellaan tänä päivänä ja miksi?

Vänrikki Stoolin tarinoiden kuvittajia

J. L. Runebergin teokset, joissa kuvattiin suomalaista historiaa, soveltuivat historiamaalausten innoittajaksi. Teosten katsottiin osoittavan sen, mikä Suomen maassa ja kansassa on parasta. Runebergin teosten syntyaikana kuvituksen suurena ongelmana oli se, ettei kotimaisia taiteilijoita tai taidekouluja ollut, eikä varsinaista "suomalaista" taidetta ollut vielä olemassa. Suomalaisen historiamaalauksen luomista pidettiin tärkeänä. Historiamaalauksilla haluttiin kuvata kansallisia merkkitapahtumia ja näin saada Suomi tasaveroisena vanhojen sivistysmaiden joukkoon. Historiamaalausten aiheet haettiin historiallisista tapahtumista ja menneisyys haluttiin näyttää "sellaisena kuin se todella oli ollut". Tämä vaikeutti Runebergin teosten kuvittamista, koska Runeberg kirjoitti fiktiivistä kaunokirjallisuutta eikä pyrkinytkään objektiiviseen historiantutkimukseen.

Tunnetuimpiin *Vänrikki Stoolin tarinoiden* kuvituksiin kuuluu **Albert Edelfeltin** tekemä kuvitus vuodelta 1900. Lopullisessa teoksessa on yhteensä 120 kuvaa, 66 vinjettiä ja 55 koristeellista alkukirjainta. Valmistuessaan sen kuvat nousivat kansallismielisten ikoneiksi. Ne symboloivat antivenäläisyyttä Bobrikoffin valtakaudella ja helmikuun manifestin tunnelmissa. Edelfeltin *Porilaisten marssi* lienee tunnistetuimpia suomalaisia taideteoksia.

****Edelfeltin kuvittama Vänrikki Stoolin tarinat löytyy Kurun kirjaston kotiseutukokoelmasta.***

****Kuva Porilaisten marssi -teoksesta.***

Ruotsalainen **August Malmström** teki omat kuvitukset *Vänrikki Stoolin* tarinoista. Hän matkusteli Suomessa *Vänrikki Stoolin tarinoiden* -teosten oletetuilla tapahtumapaikoilla ja teki laajoja tutkimuksia niin sota- kuin pukuhistoriastakin. Kuitenkaan Malmströmin kuvituksia ei Suomessa pidetty riittävän "suomalaisina".

****Tuvassa oleva Malmströmin kuvittama suomenkielinen teos on vuodelta 1887 ja ruotsinkielinen vuodelta 1883.***

Helene Schjerfbeck sai innoitusta *Vänrikki Stoolin tarinoista*. Hänen teoksissaan on nähty myös hänen omakuvaansa. Schjerfbeckin *Vänrikki Stoolin tarinat* -aiheisia teoksia ovat *Haavoittunut soturi hangella* (1880), *Wilhelm von Schwerinin kuolema* (1879, 1886, 1927) ja *Hauta Perhossa*.

****Kuvat Haavoittunut soturi hangella -teoksesta ja Albert Edelfeltin Kohtaus Suomen sodasta -teoksesta (1874). Mitä yhteistä teoksissa on? Minkälainen niiden tunnelma on?***

Opastettu kierros: esikoululaiset ja 1.–3. luokkalaiset

Poimitaan ikäryhmän mukaan sopivia osia:

1. Kurun ulkomuseo ja Vänrikki Stoolin tupa
 - Mikä Kurun ulkomuseo on ja mitä rakennuksia siellä on
 - Miksi Kurun ulkomuseo on perustettu ja miksi museoita ylipäänsä on olemassa
 - Miksi museossa pitää käyttäytyä rauhallisesti
2. Vänrikki Stoolin tupa
 - Rakennus on siirretty, miten? miksi? Huom: vain pieni osa rakennuksesta siirrettiin
 - Tuvan asukkaat, Polvianderin kuvat, kehto (paljon lapsia)
 - Polviander tuli majoittajaksi, kuului Ruotsin armeijalle, Suomi osa Ruotsia
3. Suomen sota
 - Polviander oli lipunkantaja, arvokas tehtävä, kuvat sotilaiden univormuista
 - Suomi-Ruotsi hävisi sodan, Suomi osaksi Venäjän keisarikuntaa
 - vohveliraudat sotasaaliina
 - sotakirstu
4. Tavallista elämää sodan jälkeen
 - ruokaperinne, miten ruoka säilyi
 - maanviljely, kalastus, metsästys
 - lasten elämä, koulunkäynti
 - käsityöt
5. Vänrikki Stoolin tarinat -teokset (jos ehditään)
 - teokset vanhoja, kerrotaan Suomen sodasta ja Suomen kansasta (Suomi ei ollut vielä itsenäistynyt)
 - Runeberg vieraili tuvassa ja kuuli Polvianderin sotamuistoja
 - Polvianderin kertomia sotamuistoja on käytetty kirjojen runoissa; jutellaan siitä, miten tarinat voivat säilyttää tietoa menneisyydestä

Opastettu kierros: 4–6. luokkalaiset

Pienempien oppilaiden opastetun kierroksen lisäksi ruotsin kieli (*Fänrik Ståls sägner*) ja *Vänrikki Stoolin tarinoiden* Kuru-viitteet.

Opastettu kierros: yläkoululaiset ja lukiolaiset

1. Kurun ulkomuseo ja Vänrikki Stoolin tupa
 - lyhyesti museon perustamisesta ja merkityksestä
 - tuvan vaiheet: sotilasvirkatalo Hainarilta Turkuun ja sieltä Kuruun, vain kaksi huonetta alkuperäisestä isommasta rakennuksesta
 - lukupätkä *Maamme*-runosta – kuka tunnistaa?
 - kansallislaulu, Suomen kansa on käynyt sotia, kamppailut hallaa, nälkää ja tauteja vastaan, mutta ei köyhyydestä huolimatta vaihtaisi maataan mihinkään muuhun
 - kerrotaan, miten runo, Vänrikki Stoolin tarinat ja Runeberg liittyvät tuvan historiaan ja mistä tuvan nimi tulee
2. Polvianderin elämänvaiheet lyhyesti
 - syntyisin pappissuvusta, kaksikielisyys
 - majoittajan tehtävästä; lipunkantajan tehtävä arvokas (Fähnrich=lipunkantaja), myöhemmin vänrikiksi, kuvat sotilaiden puvuista, lipun kuva, taisteli Suomen sodassa, haavoittui pari kertaa, sodan jälkeen sai jäädä asumaan perheineen sotilasvirkataloon, kuollessaan oli viimeinen Suomen sodan veteraani, hauta Kurun vanhalla hautausmaalla
3. Suomen sota 1808–1809
 - Suomen sodan osapuolet, merkitys Suomen kannalta
 - Suomi oli aiemmin osa Ruotsia, sitten osaksi Venäjän keisarikuntaa, Suomen suuriruhtinaskunta
 - vohveliraudat sotasaaლიina, sotakirstu
4. *Vänrikki Stoolin tarinat* -teokset
 - Runebergin ja Polvianderin tutustuminen, R:n vierailut Kurussa, sotamuistojen kertoilu, Runeberg käytti Polvianderin kertomia sotamuistoja VST:n runoissa; referoidaan *Vänrikki Stool* -runoa ja verrataan Polvianderia ja Runebergia runon hahmoihin
 - Kuru-viitteet Vänrikki Stoolin tarinoissa, jutellaan fiktiivisestä kaunokirjallisuudesta ja objektiivisesta historiankirjoituksesta (Runeberg halusi kuvata suomalaisten elämää yleisesti, eikä pyrkinyt todenmukaiseen historiantutkimukseen, lähteinä historiateokset ja suulliset kertomukset); Runeberg saanut vaikutteita Kurusta myös muihin teoksiin
 - *Vänrikki Stoolin tarinoiden* merkitys suomalaisen kansan itsetunnon kohottajana, oman kansan ja maan määrittely tavoitteena, kansallisylypeys -> kohti Suomen itsenäistymistä
 - alkuperäisteos ruotsinkielinen, jutellaan Suomen tilanteesta osana Ruotsia ja Venäjää sekä kielipolitiikasta (ruotsi, suomi)
5. Vänrikki Stoolin tupa museona, merkitys paikallisesti ja valtakunnallisesti
 - museo kertoo entisajan elämästä Kurussa

- museo ylläpitää muistoa vänrikki Polvianderista ja tuo kansakunnan merkittävän runoteoksen esiin niissä maisemissa, mistä Runeberg on saanut innoitusta ja kuullut tarinoita Suomen sodasta
 - myös muut kohteet Kurussa: Hirvenhiihtäjät-patsas, vanha hautausmaa
 - *Vänrikki Stoolin tarinoista* tehdyt kuvitukset jne: suomalaisuuden rakentaminen myös historiamaalausten avulla, jutellaan tunnetuista teoksista kuten A. Edelfeltin Porilaisten marssi ja H. Schjerfbeckin Haavoittunut soturi
6. Kurulaista elämänmenoa ennen (jos ehditään)
- ruokaperinne, miten ruoka säilyi
 - maanviljely, kalastus, metsästys
 - lasten elämä, koulunkäynti
 - käsityöt (fänriks stol)

Vänrikki Stoolin tuvan museoesineistöä

Huone 1 eli SALI

- Tuvan lattialla olevassa **tupakkapurnussa** haudutettiin kessua.
- Polvianderin käytössä oli **piippuhylly, piippujen ja tupakan säilytyspaikka**. Alahyllyllä on tuohirasia, jossa Polviander säilytti tupakkatarvikkeitaan, piippukrassia ja tupakkiholkkia.
- 10 pennin kolikkoja ja *Uusi Testamentti* vuodelta 1758

Huone 2 eli SALIKAMARI

- Kurussa käydessään Runeberg usein yöpyi tuvan salikamarissa, jossa oli sivusta sängyksi vedettävä **kustavilainen sohva**.
- Seinällä on **kopio Polvianderin muotokuvasta**. Alkuperäinen muotokuva on taiteilija Ilmari Wirkkalan tekemä valokuvan perusteella. Muotokuva lahjoitettiin Porin Rykmentille, joka vuonna 1934 kunnosti Polvianderin haudan.
- Polvianderin itse valmistama **siro kiikkutuoli**, joka on koristeltu keltaisilla ja valkoisilla tyylitellyillä kukkamaalauksilla.
- Renki säilytti tavaroitaan omassa kaapissaan (**rengin kaappi**), koska rengeillä ei ollut omaa huonetta. Rengit nukkuivat pirtissä.
- **Posliininen yöastia** 1800-luvulta on venäläisen tehtaan tuote 1800-luvun alusta. Yöastia, jonka korva on irti, on Polvianderin sotasaalis Saksasta.
- Tytär Lovisa Augusta Polvianderin esineistöä:
 - **Seinäkellossa** (1800-l.) on herätysmekanismi, mutta ”herätyspunti” puuttuu.
 - Polvianderin tekemä **kannellinen käsityörasia**, jonka hän lahjoitti tyttärelleen Lovisa Augustalle v. 1847 kihlajaislahjaksi. Omistuskirjoitus sisällä. Lovisa säilytti käsitöitään tässä rasiassa.
 - Tamperelaisen postimestari Forsströmin (Lovisan puoliso) käytössä ollut **hatturasia** 1800-luvun puolivälistä.
- **Vänrikin sänky**
*Istuin olkivuoteellensa,
kaikki oli valmista.*
Runosta Vänrikki Stål (suom. Juhani Lindholm)
- **Yksikielistä kannelta** soitettiin jousella. Jousi kuitenkin puuttuu tuvasta. Polviander oli musikaalinen: hän soitti myös viulua ja lauloi vanhoja lauluja ylioppilasvuosiltaan. Laulu raikasi Hainarissa myös silloin, kun Suomen sodan veteraanit lähialueelta kokoontuivat viettämään Polvianderin nimipäivän kunniaksi Kallen päiviä.

Lähteet

Albert Edelfelt ja Vänrikki Stoolin tarinat - och Fänrik Ståls sägner - and the tales of Ensign Stål, Gösta Serlachiuksen taidemuseo & Porvoon museo (1998)

Kurun historia 1867–1918, Erkki Laitinen (1988)

Vanha kunnan vänrikki, toim. Kai Linnilä (2004)

Vänrikin tarina - Karl Gustav Polviander Porin Rykmentin lipunkantaja. Tuulikki Sillanpää-Janssen (2009)

Vänrikki Stålin tarinat I-II, J. L. Runeberg, suom. Juhani Lindholm (2007, 2008)

Wikipedia

http://www.runeberg.net/fin/b_5_t.html

Kuvia

Polvianderin hauta Kurun vanhalla hautausmaalla.
Kuva: Tuija Visuri, Pirkanmaan maakuntamuseo

Vänrikki Polvianderin pojan hauta Kurun vanhalla hautausmaalla (vas.). Hirvenhiihtäjät-muistomerkki Kurussa (oik.). Kuvat: Tuija Visuri, Pirkanmaan maakuntamuseo

Albert Edelfelt: Originaalipiirustus Vänrikki Stoolin tarinain kuvitukseen (1897–1900)
hiili, vesiväri ja guassi 54 x 41,20 cm
Kuva: Kansallisgalleria / Aaltonen, Hannu

Albert Edelfelt: Originaalipiirustus Vänrikki Stoolin tarinoiden kuvitukseen (1897–1900)
vesiväri paperille 46,70 x 28,10 cm
Kuva: Kansallisgalleria / Aaltonen, Hannu

Albert Edelfelt: Vänrikki Stoolin tarinain kuvitusta (1898–1900)

öljy kankaalle 49 x 40 cm

Kuva: Kansallisgalleria / Ateneum/Karjalainen, Hannu

- Edelfeltin teos viittaa Vänrikki Stool -runoon, jossa runon kertoja kuuntelee vanhan vänrikin tarinoita Suomen sodasta.

Albert Edelfelt: Kohtaus Suomen sodasta (1874)

öljy kankaalle 22 x 30 cm

Kuva: Kansallisgalleria / Ateneum/Rosenberg, Joel

Helene Schjerfbeck: Haavoittunut soturi hangella (1880)

öljy kankaalle 39 x 59,50 cm

Kuva: Kansallisgalleria / Eweis, Yehia